

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 25. aprila 1883.

Obseg: Razglas c. k. deželne vlade v Ljubljani z dné 17. aprila 1883. l. k št. 6034 iz l. 1882., kako je uničevati jelčnega zavijača. — Cepilna smola in cepilni vosek. — Beseda o pravem času o gipsanji detelj. — Kmetijska družba kranjska in njen glavni odbor. (Dalje.) — Nekaj o sadjereji za spomladanski čas. (Dalje.) — Sadno drevo in normalna starost njegova v posameznih plemenih, njega glavni deli in njihovo delovanje. (Dalje.) — Gospodarske novice. — Vinska cena po Laškem. — Govor poslanca Hausnerja v 271. seji zbornice poslancev 28. februarja o proračunski razpravi. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Razglas**

c. k. deželne vlade v Ljubljani z dné 17. aprila 1883. l. k št. 6034 iz l. 1882., kako je uničevati jelčnega zavijača.

Ker se je opazilo, da sta se lani rujavkasto-sivi in rudečeglavi jelčni zavijač (lat. *Tortrix murinana* in *Tortrix Steganoptycha rufimitrana*) na Notranjskem razsežno pokazala kot jelki nevarna škodljivca, daje to c. k. deželni vladi povod, ukazati primerne naredbe, da se ta dva kvarljivca vničita ter da se brani njiju nadaljne razplodenje.

Prvi zaznamenovani zavijač se pokaže kot travnato-zelena, do 21 milimetrov dolga gosenica, drugi omenjeni zavijač pa kot umazano zelenkasto-rumena in do 9 milimetrov dolga gosenica. Oba se lotita samo jelk (hój) in to brez razločka starosti, vendar najrajši starih dreves in jelk srednje velikosti, bodi-si da rasto v gozdu same, ali pa pomešane med drugim gozdnim drevjem, pa naj si bode njih stališče kakoršno koli.

Objedata samo zgornje vršičje; kedar se jako razplodita, pa tudi ves drevesni vrh. To objedanje se začne s koncem aprila ali z začetkom maja, kedar se pri jelkah pokažejo nove mladike, in lahko ga je spoznati po tem, da objedene igle in odgrizeni vršički izgubé svojo svežo rumeno-zelena barvo ter v začetku obledé, pozneje pa postanejo rudeči in naposled rujavi.

Bube se dobivajo ne globoko v stelji po tleh, pri nizkem lesovji in po gostih gozdih pa tudi kar vrhu tal.

Prva in najvažnejša potrebščina za uspešno vničevanje omenjenih dveh škodljivcev je ta, da se o pravem času opazi objedanje; za tega del je uspeh vsakega proti njima obrnjenega sredstva odvisen od tega, da se to sredstvo uporabi ob pravem času.

Oba škodljivca se uničujeta z naslednjimi pripomočki:

1. S prekájanjem tistih gozdnih delov, katerih sta se lotila ta dva škodljivca. To prekajanje se mora goditi tisti čas, ko so se razlezle njiju gosenice, torej kolikor je moči v začetku objedne dobe, to je, proti koncu aprila ali pa meseca maja, ter obstoji v tem, da

se ob deževnih dnevih na različnih, enakomerno razdeljenih mestih zažgó zloženi kupi zelene hoste; s tem se napravi dim, ki se vleže po gozdu, in duh po smodu in sanjah pristudi živež gosenicam, ki se spusté na tlá;

2. s tem, da se pograbi in sežgè stelja po tleh, ali pa da se v gozd gonijo svinje na pašo, kedar se gosenčice zabubijo, to je, od srede maja do konca junija; s tem se uničijo bube v stelji in po tleh;

3. s tem, da se takrat, kedar metuljčki teh dveh škodljivcev letajo po gozdu, to je, od srede junija do srede julija, po gozdnih delih, katerih sta se lotila ta dva škodljivca, na raznovrstnih, kolikor je moči enakomerno razdeljenih mestih ob večernih urah zažigajo ognji, okoli katerih letajo mali temno-zelena-rujavi metuljčki ter se v plamenu uničijo.

Samo po sebi je umevno, da, kedar se rabijo ti pripomočki, mora se zaradi požarne nevarnosti ravnati s primerno previdnostjo; zatorej se mora čuvati vsako ognjeno torišče, dokler ne mine vsaka nevarnost.

To se daje na znanje jelovih gozdov posestnikom, kateri se ob enem opozarjajo na svojo zakonito dolžnost, da vsako opaženo poškodbo, katero bi v njih gozdih napravil zgoraj omenjeni mrčes, nemudoma naznanijo c. k. okrajnemu glavarstvu; ako pa to opusté, zadenejo jih nasledki §. 50. gozdnega zakona.

Cepilna smola in cepilni vosek.

Dopis iz moravške okolice dné 2. aprila t. l. v zadnjih „Novicah“ napotil me je, da domačim sadjerejem po deželi o napravi dobrega cepilnega voska ali cepilnega mazila kratko besedico spregovorim.

Stari navadni cepilni vosek je v novejšem času zavoljo svojih neprilicnih lastnosti pri porabi uže skoraj povsod iz navade prišel, toraj o njegovi napravi na tem mestu ne govorimo nobene besedice.

Naj navedem tukaj le dva načina, katera sta o napravi cepilnega voska, oziroma cepilnega mazila zeló priprosta, lahka in praktična, ter do sedaj tudi najboljša in ne draga.

Prvi način je ta-le:

Vzame se 1 kilo surove smrekove smole, katera se najbolje v zadosti veliki ponvi ali pa v lončeni kozici (tudi kaki drugi pripravnici posodi) nad žrjavico polagoma stopi, da ne pokipi. Ko se je to zgodilo in stopljena smola več prevroča ni, vzame se v desno roko pripravna lesena lopatica, v levo pa sklenica, v katero se dene 15 dekagramov špirta; špirit se v stopljeno smolo iz začetka polagoma, potem pa vedno hitreje priliva med tem, ko se z leseno lopatico v desni roki vsa masa v posodi toliko časa neprestano in varno ter dobro meša, dokler se iz sklenice (flaške) ves špirit v smolo iztočil ni. Vsa ta dobro pomešana masa se potem skozi zadosti močen tulj ali drugo ne pregosto tvarino precedí, da se tako vse smolne grampe in smeti očisti; tak tulj ali druga tvarina se ve da potem ni za nobeno rabo več.

Tako napravljena in prirejena smola spravi se potem ali v eno zadosti veliko, ali pa v več manjših kositarjevih, nalašč za to pripravljenih škatljic ali punčic, katere morajo biti s pokrovčki ali dobrimi zapiralniki previdene. To mazilo imenujemo mrzlo tekočo cepilno smolo.

Nekateri pridevajo tej masi tudi še $\frac{1}{8}$ (osmi del vse teže) loja ali pa sala (prešičje masti), da pozneje, ko se na drevesu špirit iz nje izpuhti, preveč krhka ne postane in se ne odlučí.

Mesto surove smrekove smole jemljejo nekateri sadjerejci v povedano svrhu tudi črno smolo, s kakoršno se sodi smolijo, in katera je memo smrekove smole navadno tudi nekoliko boljši kup ali cenejša. Iz te smole napravi se črno cepilno mazilo na ravno povedani način; le precejati je treba ni, če je bila smola sama na sebi brez smeti in čista.

Pri vporabi črnega cepilnega mazila opazilo se je, da se drevesne rane še veliko hitreje zacelijo in zaraščejo, ker se nek pri tem ob ranah galus dosti čvrsteje in krepkeje razvija ter rane hitreje obteče ali zalije, kar se ravno črni barvi pripisuje, katera več gorkote po solčnih žarkih v-sé sprejema, nego ona svitlejša barva smrekove smole.

Drugi, po mojem večletnem prepričanju še boljši način naprave cepilnega voska je pa ta-le:

Na 1 kilo surove smrekove smole vzame in dodá se še dobro $\frac{1}{4}$ (četrtinko) kilo (brez škode tudi še nekoliko več) čistega voska, za kar so najpripravnejši kapči od voščenenih sveč. Vse to stopi se na zgoraj povedani način — najbolje v zadosti veliki ponvi; (v ponvi pa zato, ker se ta najlože s tem zopet očisti in osnaži, da se dobro požge, a potem pa razbeljena z vodo in metlico do čistega brez vse težave pomije, kar pa pri lončenih posodah ni tako lahko in brez škode, ker bi se pri takem načinu snaženja vse pokvarile in razpokale). Ko se je vse do dobrega stopilo in z leseno lopatico med seboj pošteno pomešalo, ter so vse večje pene poizgubile se, vzame se v levo roko sklenica ali flaška sè špiritom, v desno pa pripravna lesena lopatica; špirit prične se v stopljeno smolo in vosek prilivati, z lopatico v desni roki pa masa v ponvi dobro mešati. Špirit priliva in meša se toliko časa brez prenehanja in neprestano, da v ponvi na površji mase vse pene popolnem zginijo. Ko se je to zgodilo, vsedla se je tudi vsa grampa smole na dno ponve tako, kot se pri kuhanju surovega masla tropine na lončevo dno vležejo, kar bi se pa, ako bi se smoli voska ne dodalo, nikdar ne zgodilo. Čista tvarina, kedar ni več prevroča, odbije se potem v plehnate pušice (škatule) z dobrimi zapiralnimi pokrovčki previdene, grampa pa na dnu ponve ostane, in ponev se na uže povedani način lahko brez odloga osnaži in očedi. Tak drevesni vosek ni potem ne trd in tudi ne tekoč, nego ostane mehkec.

Drevesne rane pri cepljenju napravljene mažejo (zamazujejo) se v obeh slučajih (z obema mazili) s pripravno, ozko leseno lopatico.

Mrzlo tekočo cepilno mazilo (smola) scej se ob vročih dnevih rado razdrevesce, in primeri se čestokrat, da je zamaz treba obnoviti. Tudi to mazilo, ako više nad seboj mažemo in nismo dobro previdni, nam rado kaplja nazaj na obleko, katero zopet očediti in očistiti dosti nepotrebne in sitnega truda prizadene, katerim sitnim neprilikam se pa pri porabi mehkega cepilnega voska vselej popolnem izognemo. Pri mehkec cepilnem vosku, kedar se rabi, človeku — ako več nego neukreten ni — ni se bati, da bi si roke ali pa še celó obleko ž njim onesnažil, čemur se pa pri porabi mrzle tekoče smole tudi z največo opreznostjo le težavno popolnem izogne.

V obeh slučajih, ako drevesno mazilo dolgo časa v ne dobro zaprtih posodicah (pušicah) stoji, polagoma špirit izpuhti, ter mazilo trdo in nerabljivo postane. Ob takih prilikah pa družega treba ni, nego da dotično posodo na zadosti topli kraj (najbolje na dovolj gorko peč) postavimo dotlej, da se v nji cepilno mazilo popolnem raztopi, kateremu iz nova zopet potrebni kvantum (zadosti) špirta prilijemo, vse skupaj z leseno lopatico dobro pomešamo, na kar je (mazilo) zopet popolnem rabljivo, kot je bilo, ko smo ga bili ravno naredili in za rabo priredili.

Mehki cepilni vosek se pa v dobro zaprti plehnati pušici tudi celó leto prav dobro in rabljivo ohrani, ter ima tudi še to posebno dobro lastnost, da nam, ako se posodica prevrne ali kod po bregu dol potoči, iz nje ne izteče, katere lastnosti pa mrzla tekoča smola kot cepilno mazilo v rabljivem stanu nikdar nima.

Mazilo za večje drevesne rane in poškodbe naredi se pa iz enakih delov ugašenega apna, dobro vgnane ilovice in kravjeka, nekoliko arovice in malo trpentina, kar vse skupaj se med saboj dobro pomeša, vžene in zmasti in vgnjete, da se med saboj dobro in popolnem spoji in zveže. S takim mazilom zamazujemo večje drevesne rane, katere napravimo drevesu ob času njegovega snaženja.

Toliko o drevesnih mazilih, katerih naj bi se v celi domovini vsako leto v prospeh koristne sadjereje na cente vporabilo.

M. Rant, národní učitelj.

Beseda o pravem času o gipsanji detelj.

Kaj pomeni pomanjkanje krme pri vsakem dobrem kmetovalcu, to občutimo letos, ko moramo cent srednje dobrega sena po 2 gold., a deteljo tudi po 2 gold. 50 krajc. plačevati, in pri tem gotovo pri vsakem gospodarji živina shujša ter trebamo potem gotovo 1 do 2 meseca, predno zopet v pravi stan pride.

Da nam pa krme vsako leto primanjkuje, smo si večidel sami krivi; mi namreč ne oskrbujemo naših krmnih rastlin tako, kakor one zahtevajo s svojo vspešno raščo.

Pa o tem bodemo pozneje o vsaki rastlini posebej govorili. Danes hočem samo nekoliko besedi o važnosti mavca ali gipsa kot izvrstnem gnojilu za naše detelje brez razložka pregovoriti.

Mavec ali gips, to je, žvepleno-kislo apno se trosi po deteljah v prav finem drobnem stanu, kar navadno sploh „gipsanje“ imenujemo. Ta njegova raba se je še le v tem stoletju zeló razširila, odkar so Liebig in drugi iznašli, kakih snov ena in druga rastlina največ zahteva za svojo hrano.